

ШІКІР

Әлиакбар Мадияр Манарбекұлы диссертациясына
6D070600—«Геология және пайдалы қазбалар кен орындарын барлау»
мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алуға
ұсынылған «Каспий маңы ойпатының оңтүстік бортының тұз үсті кешенінің
перспективаларын зерттеу кезіндегі петрофизикалық модельдеу»

Әлиакбар М.М. диссертациялық жұмысы мұнай-газ коллекторларының петрофизикалық қасиеттерін зерттеу бойынша зерттеулерге арналған және Каспий маңы ойпатының тұз үсті кешенінің перспективаларын зерттеу бойынша магистрлік диссертацияның логикалық жалғасы болып табылады.

Диссертациялық жұмыс ҚазҰТЗУ Геофизика кафедрасының ғылыми жобаларында, Қ.И.Сәтбаев атындағы Геология ғылымдары институтының зертханаларында және ҚазҰТЗУ докторантурасында оқу кезінде автордың өзі жинаған және өңдеген орасан зор нақты материалға негізделген.

Қазіргі заманғы әдістерді қолдану негізінде Каспий маңы ойпатының қазақстандық бөлігінің тұз үстіндегі мұнай-газ кешендері бойынша жинақталған геологиялық-геофизикалық ақпаратты жинақтау, талдау және қайта түсіндіру мұнай кен орындарын іздестіруге, барлауға, игеруге және игеруге байланысты көптеген міндеттерді шешуге мүмкіндік береді. Бірқатар тұз үсті кен орындарын игеру және пайдалану кезінде жинақталған ұңғыма деректерінің кең материалы әртүрлі литогенетикалық типтерді, коллекторлық қабаттардың макро - және микроэртектілігін ескере отырып, терригендік коллекторлардың қасиеттерінің тығыз тәуелділіктерін алуға мүмкіндік береді. Коллекторлардың қасиеттерін зерттеу дәрежесі қабаттардың коллекторлық қасиеттерін анықтауға айтарлықтай әсер етеді және өнімді кен орындарының есептеу және технологиялық параметрлерін анықтаудың сенімділігін арттырады. Жоғарыда аталған зерттеу аясында диссертация авторы жүргізген зерттеулер *өте өзекті*.

Зерттеу әдістері петрофизикалық модельдеудің соңғы әдістемелік жетістіктерін қамтыды, бұл күрделі коллекторлық қасиеттерді бағалау бойынша мәселелерді сәтті шешуге мүмкіндік берді. Прорва кенорындары тобының тәжірибелік учаскелерін зерттеу барысында автор керн үлгілерінің жинақтарындағы петрофизикалық модельдеу негізінде терригендік коллекторлардың қасиеттерін зерттеп, талдады, ҰГЗ деректерін өткен жылдардағы интерпретациялау нәтижелерін қорытындылады, негізгі деректерді кешенді өңдеуде математикалық статистиканың нәтижелері және ҰГЗ интерпретациясының нәтижелері кеңінен қолданылды. Қойылған міндеттерді шешу үшін С.Нұржанов кен орындарының бор, юра және триас өнімді горизонттарын қамтитын бірқатар ұңғымалар бойынша каротаждық диаграммаларды және ұңғымалық деректерді математикалық өңдеуге және коллекторлардың петрофизикалық моделін құруға арналған бағдарламалардың кәсіби пакеттерін пайдалана отырып, Батыс Прорваны қайта интерпретациялау жүргізілді.

Диссертацияда ұңғымаларды зерттеудің *ғылыми-әдістемелік негізін әзірлеу* және құру бойынша үлкен жұмыс жүргізілді, бұл соңғы жылдары Каспий маңы ойпаты кен орындарының Прорва тобында жинақталған геологиялық-геофизикалық және

геологиялық-кәсіптік ақпараттың үлкен көлемі кен орындарының геологиялық құрылымы, өнімділігі және оларды игеру әдістері туралы түсінікке айтарлықтай түзетулер енгізетінін көрсетеді.

С.Нұржанов пен Батыс Прорва кен орындарының сүзгілеу қасиеттері бойынша қабатты және аймақтық-эртекті және бір мезгілде үзік-үзік мұнай қабатының ұсынылған моделі күрделі салынған коллекторлар үшін игерудің есептік параметрлері мен технологиялық сипаттамаларын бағалаудың дұрыстығын едәуір арттырады. Бүгінгі таңда Қазақстанда тұз үстіндегі кен орындарының көпшілігі диссертация авторы ұсынған егжей-тегжейлі петрофизикалық зерттеулер әзірленудің кеш сатысында тұрғанын ескере отырып, әзірленіп жатқан кен орындарының жаңа және перифериялық учаскелерінде терригенді эртекті коллекторлардың ағымдағы параметрлерін анықтау болжамының тұрақтылығын және анықталуының дұрыстығын арттыра алады.

Жалпы Әлиакбар Мадияр Манарбекұлының диссертациялық жұмысы жоғары ғылыми деңгейде орындалды. Онда эртекті терригендік коллекторлардың қасиеттерін бағалаудың қолданыстағы әдістемелік әдістерін шолуға және ғылыми басылымдарда және өндірістік есептерде жарияланған олардың эртектілігін бағалаудың ең тиімді сандық әдістерін таңдауға негізделген жүргізілген зерттеулердің теориялық негіздемесі көрсетілген, сонымен, автор ұсынған коллекторлардың қасиеттерін модельдеу технологиясын Прорва кен орындары құрылымының үлкен нақты геологиялық және кәсіптік материалын талдау негізінде практикалық қолдану. Бұған дейін Қазақстанда күрделі мұнай-газ коллекторларын зерттеу бойынша мұндай жалпылама зерттеулер жүргізілген жоқ.

Зерттеу нәтижелері халықаралық ғылыми-практикалық және республикалық конференцияларда, жас ғалымдар кеңесінде талқыланып, сыналды, 8 ғылыми жұмыста, Қазақстанның мерзімді басылымдарында, ТМД елдерінде, алыс шетелдерде «ҚР ҒжЖБМ Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті» ұсынған және екі қолжазба есебінде жарияланды.

Әлиакбар Мадияр Манарбекұлының «Каспий маңы ойпатының оңтүстік бортының тұз үсті кешенінің перспективаларын зерттеу кезіндегі петрофизикалық модельдеу» диссертациялық жұмысы докторлық диссертацияларға қойылатын барлық талаптарға жауап береді, ал оның авторына 6D070600–«Геология және пайдалы қазбалар кен орындарын барлау» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін беру ұсынылады.

Ғылыми кеңесшісі:
геология-минералогия
ғылымдарының докторы, профессор

С.А. Истекова

С.А. Истекованың қолын куәландырамын:

11.03.2024 ж.

